

Groeien of ontgroeien?

U kijkt misschien wat vreemd op van de bijzondere woordkeus in de titel. Ontgroeien is in dit geval een enigszins kromme vertaling van het Engelse '*degrowth*'. De zogenaamde *degrowth*-beweging wil af van de economische groei zoals wij die al een paar honderd jaar kennen. Die groei tast namelijk de natuurlijke basis van het leven aan en leidt tot klimaatverandering en het uitsterven van allerlei soorten planten en dieren.

De traditionele economische groei

De gebruikelijke omschrijving van economische groei is een toename op lange termijn van de productie en daarmee van het inkomen per hoofd van de bevolking. Voor de productie wordt gekeken naar het bruto binnenlands product (bbp), de totale waarde van de productie in een jaar. Het effect van de inflatie dient ervan afgetrokken te worden. Het gaat dus om een reële toename. Voor West-Europese landen komen we voor de afgelopen twee eeuwen op een economische groei met een factor 10 à 15, voor de Verenigde Staten zelfs met een factor 22. Let wel: per persoon.

Dat zijn zonder meer indrukwekkende groeicijfers, maar er spelen meer factoren een rol. Denk eens aan de arbeidstijd. Door bijvoorbeeld kortere werkdagen en -weken en langere vakanties is de tijd dat men gedurende een mensenleven werkt, de afgelopen twee eeuwen ruim gehalveerd. Ook de arbeidsomstandigheden zijn aanzienlijk verbeterd. Zo zijn het Noordhollandskanaal en het Noordzeekanaal in de negentiende eeuw nog met de hand gegraven.

Groeikritiek

Maar de trots op deze prestaties verbleekt de laatste tijd een beetje en slaat zelfs om in somberheid. Al eerder, in de jaren zeventig, luidde de Club van Rome de noodklok. Milieuvervuiling en uitputting van grondstoffen zouden tot een wereldwijde economische ineenstorting leiden. Het mag dan met die ineenstorting tot nu toe meegevallen zijn, de somberheid wordt er niet minder om. Grote boosdoener is nu de 'ecologische voetafdruk', een getal dat weergeeft hoeveel middelen iemand gebruikt om zijn consumptie te handhaven. Wereldwijd is die ecologische voetafdruk 50 procent hoger dan wat de planeet Aarde aankan. Voor de gemiddelde Nederlander geldt dat de ecologische voetafdruk zelfs drie keer hoger is dan wat houdbaar is.

Degrowth

Daarmee komt de *degrowth*-beweging in zicht. Wilt u in het kort een indruk van de doelen van die beweging krijgen, kijk dan hier eens: <https://ontgroeidegrowth.net/nederlands>. Voor de goede orde, *degrowth* hoeft niet altijd economische krimp te betekenen. Dat zal het in de meeste gevallen wel zijn, maar het gaat erom dat de productie anders georganiseerd wordt, niet meer het bbp als uitgangspunt, maar de draagkracht van onze planeet. Gezien de stijgende temperaturen in grote delen van de wereld, is het waard eens na te denken over het fundamentele punt van de *degrowth*-beweging: traditionele economische groei in een eindig systeem loopt uiteindelijk vast. Het moet anders. We moeten de wereld, de natuur, niet zien

als een reservoir waaraan we naar believen middelen kunnen onttrekken, maar we moeten onszelf als onderdeel van het ecologisch systeem gaan zien.

Kritiek op de kritiek

Een moeilijk punt voor de *degrowth*-beweging is de overgang van fossiele naar meer duurzame energie. Die overgang vereist namelijk een stevige traditionele groei. Windmolenparken, zonneweides, warmtepompen, vergroting van de capaciteit van de stroomnetwerken – zonder economische groei komen deze voorzieningen niet tot stand. En er is nog een punt. Het zijn vooral de rijke noordelijke landen die zorgen voor de uit zijn krachten gegroeide ecologische voetafdruk, niet de relatief arme zuidelijke landen. In het rijke noorden zullen dus de klappen moeten vallen. Volgens econoom Roel Beetsma zouden de noordelijke landen dan een zodanig fors deel van hun inkomen moeten opgeven, dat hij dat eenvoudig niet ziet gebeuren.

Hart onder de riem

Toch hoeven we niet bij de pakken neer te zitten. Met regelgeving en betere technieken kunnen we ver komen. Wie heeft het nog over zure regen? Wie heeft het nog over de aantasting van de ozonlaag? En bestaande maatregelen hebben al enig effect gehad, niet voldoende, maar toch. Tweehonderd jaar geleden waren er grote zorgen over de voedselvoorziening: was de landbouw wel in staat de snel groeiende wereldbevolking te voeden? Grootschalige hongersnoden leken onvermijdelijk. Er leefden toen 1 miljard mensen op aarde, nu 8 miljard.

Joure, juli 2023

Disclaimer

Trustus Capital Management B.V., hierna te noemen "Trustus", besteedt de uiterste zorg aan de betrouwbaarheid en actualiteit van de gegevens in dit artikel. Onjuistheden en onvolledigheden kunnen echter voorkomen. Trustus is niet aansprakelijk voor schade als gevolg van onjuistheden of onvolledigheden in de aangeboden informatie. Tevens aanvaardt Trustus geen aansprakelijkheid voor eventuele koersverliezen, die geleden worden als gevolg van het gebruik van gegevens, adviezen of ideeën verstrekt door of namens Trustus. Trustus is geregistreerd bij de Autoriteit Financiële Markten te Amsterdam.